

Tereza Čmelinská: „Studio Kamarád a problém předávání kulturní paměti“

Bakalářská práce FHS UK

posudek vedoucího práce

zpracoval: doc.PhDr. Zdeněk Pinc

červen 2007

Bakalářská práce Terezy Čmelinské má vhodně zvolené téma, ocenil jsem zejména skutečnost, že autorka příkladným způsobem zhodnotila poznatky, jež získala v průběhu studia na FHS UK. Téma práce se odvinulo od problému, jenž marginálně jako příklad zazněl v přednášce kursu, který navštěvovala. Šlo však o kurs tohoto semestru studia a s tím souvisí i největší problém práce. Na zpracování materiálu a sepsání práce měla autorka striktně limitovaný čas a já osobně jsem nevěřil, že se jí může podařit práci v daném termínu úspěšně završit. Soustředění a pracovitost autorky bylo však překvapivě vysoké, takže musím předeslat, že práci pokládám v zásadě za zdařilou, i když důkladnější analýza získaného materiálu by nepochybně byla ku prospěchu. Také finální literární zpracování práce, zejména v pasážích, kdy se autorka pouští do vlastních úvah, by potřebovalo ještě propracovat a doladit.

Materiál autorka vhodně rozčlenila do 5 exkursů, z nichž první se týká zarámování problému v dobových souvislostech. Faktografický exkurs představuje materiál, s nímž autorka pracovala. Překvapivě se dochovalo mnohem méně materiálu, než jsem očekával. Stopy se preventivně zametaly i v zábavním průmyslu orientovaném na děti a mládež. Materiál shromážděný Čmelinskou však bohatě postačuje k prokázání základní teze, kterou jsem na přednášce utrousil spíše mimoděk a bez dokladu: v tísnivé normalizační atmosféře se kulturní kolaborace projevovala mnoha nezamýšlenými, nevědomými vedlejšími efekty. Zatímco tvůrčové studia Kamarád měli patrně pocit, že zachraňují a zprostředkují pro nastupující generaci hodnotnou starší tvorbu pro děti a mládež a při tom se jen občas a z nutnosti dopouštějí „povinné úlitby bohům“, Čmelinská přesvědčivě ukazuje, že se normalizačnímu režimu podařilo prostřednictvím nejvlivnějšího masového média vytvořit účinný propagandistický nástroj k provozování antiiniciačního rituálu, v němž se proti sobě staví generace rodičů a dětí. Obráncové svěbytného dětského světa – „Kamarádi“, děti, soudruzi redaktoři a spřátelené obludy a tradiční škůdcové starého světa „dospěláků“, blechy, myši kůrovec a spol. se pokoušejí minimálně o maximální odklad dospělosti, odklad vstupu dětí do „starého, podlého světa“ dospělých, svých rodičů. Doživotní infantilnost, prodloužení dětství na co nejdelší lhůtu se zde snoubí s ideou režimu, jež děti chápe jako rukojmí. Nebudou-li rodiče „rozumní“, tj. poslušní jako děti, lze si to s nimi vyřídit „na dětech“ a děti, jež nedospějí, budou poslušné na věčné časy. Dospělí tedy nemají nevychovávat děti, kazili by je, ale děti zkouší vychovávat, polepšovat rodiče a zkrátka nepřijdou ani nejhorší z „dospěláků“, učitelé. Poučení z krizového vývoje v normalizační pohádce, jak Čmelinská ukazuje, spočívá v tom, že učitelka, která trápí děti násobilkou, v závěru pohádky ve snu násobilku zapomene...

Čmelinská se vhodně teoreticky opřela o koncept krize výchovy H.Arendtové, který propojila s výklady souvislosti kultury a paměti J. Assmana a antropologickým konceptem J. Sokola. Tato teoretická část práce – čtvrtý, filosofický exkurs je překvapivě zdařilá a svědčí o tom, že autorka problému porozuměla. Třetí exkurs, „osobní“ představuje vlastní přínos Čmelinské, v němž z využitím mimetického prvku figurálního výkladu podle E.Auerbacha, vykládá Studio Kamarád jako nezáměrnou, mimoděčnou figuru Orwellovy Farmy zvířat. V této části

je patrné, že autorka nemá potřebné teoretické zázemí pro bezchybné uplatnění těchto postupů, ale protože se dobře drží vymezeného konkrétního materiálu, pokládám i tuto část práce za vcelku přesvědčivou a zdařilou. Na s.19 mne ovšem zamrzelo, že autorka Orwellovi pokazila koncentrát animality. Na konci příběhu Farmy zvířat zůstávají přece čtyři nohy dobré, dvě nohy jsou však lepší (better), ačkoli před tím byly špatné (bad). Ještě víc by mne ovšem mrzelo, kdyby nešlo o chybu autorky, ale překladatele. Nekontroloval jsem to však. Pátý exkurs – mediální do práce nepochybně patří, dle mého měl být více prolnut s exkursem prvním, druhým a čtvrtým. Je patrné, že tato část práce představuje vklad, který si autorka vytvořila dříve, než se vydala po stopách Studia Kamarád, vhodně zužitkovala zejména poznatky ze svého skeletového překladu.

Po technické stránce je práce zpracována vcelku zdařile, seznam literatury je bohatý, dokládá schopnost autorky pracovat v několika jazycích, citačně vhodně a přehledně kombinuje přímé citace a parafráze, dokonce označuje i sekundární citace, patrně však nikoli zcela důsledně. K technickému provedení mám spíše detailní poznámky. U sborníků prací je třeba pořadatele označovat zkratkou „ed.“ a při odkazu se uvádí jméno autora jednotlivé stati s poznámkou „in“, nikoli jméno editora či editorů. Také počet překlepů, jež v práci zůstaly, svědčí o časové tísní nebo o nepozorném čtení autorky. Korektor překlepů neopraví takové chyby jako „straší“ místo „starší“, a tyto chyby čtenáře nejen ruší, ale mohou ho i zmást. Přílohy na radu vedoucího práce autorka značně zredukovala, ku prospěchu věci. I tak se mi zdá, že zejména příloha 1 do práce vlastně nepatří, i když chápu, že pro autorku bylo nejdůležitější vyrovnat se s dobou, kterou nezažila a s dobou svého dětství, na které se dnes dívá z dospělého odstupem.

Celkově pokládám práci za způsobilou k obhajobě, hodnotím ji jako zdařilou v pásmu klasifikace „výborně“ – 41-42 bodů a lituji, že na práci nezůstalo o cca 4-6 týdnů více času.